

103 33 STOCKHOLM

u.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss U2023/02898

Stockholm 2024-01-30

Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59) och Statlig forskningsfinansiering samt Underlagsrapporter (SOU 2023:19)

Tack för inbjudan att framföra våra synpunkter avseende betänkandet!

AstraZeneca är ett globalt läkemedelsbolag med omfattande forskning och tillverkning i Sverige. Vi har 7 800 anställda i Sverige, varav 3 000 i forskningen i Göteborg och övriga i Södertälje och Stockholm. I Södertälje har vi bolagets största produktionsenhet som står för nästan 40% av vår globala försäljning och som är vår lanseringssite globalt. AstraZeneca exporterade läkemedel från Sverige för 152 miljarder kronor 2022. Detta motsvarar ungefär 7,6% av den totala svenska varuexporten och gör AstraZeneca till ett av Sveriges största exportbolag. AstraZeneca investerar 22% av omsättningen i forskning och utveckling globalt och AstraZeneca AB stod 2022 för 24 miljarder kronor av denna investering.

AstraZeneca har omfattande samarbeten med både svensk akademi och hälso- och sjukvård. AstraZenecas personal är aktiva i undervisning vid lärosäten, gästföreläser, samt handleder studenter under master- och doktorandprogram i samarbete med akademiska forskare. Detta sker både på våra anläggningar och vid lärosäten. Vi är även aktiva i utvecklingen av det svenska forsknings- och innovationssystemet genom att exempelvis bidra med ledamöter till universitetsstyrelser (Chalmers och GU), forskningsinfrastrukturer (MAX IV, SciLifeLab och läkemedelsplattformen vid SciLifeLab) och AI Sweden. AstraZeneca är vidare den största industriella användaren av MAX IV, vi samarbetar med akademien kring forskningsinfrastruktur såsom NanoSims (placerat hos oss i Göteborg) och har medfinansierat ett DNP-NMR instrument vid svenskt NMR center.

Vi bidrar till och initierar även andra processer och initiativ som syftar till att förbättra förutsättningarna för framstående forsknings- och innovationsverksamhet inom Life Science i Sverige. Vi var exempelvis en av initiativtagarna till både OligoNova och CCRM-Nordic inom innovativa avancerade terapier liksom till FormulaEX och SweDeliver inom läkemedelsformulering och "targeted drug delivery". Vi har således många forskningssamarbeten ett flertal svenska lärosäten, förutom med Göteborgs universitet och Chalmers så har vi särskilt omfattande samarbeten med KTH, Karolinska institutet och Uppsala universitet. Vissa av dessa är möjliggjorda tack vare statlig medfinansiering och flertalet av dessa löper ut i närtid. Några har SSF eller KAW finansiering.

I vår BioVentureHub ges nyetablerade företag och akademiska grupper en unik möjlighet att vara samlokaliserade och interagera med AstraZenecas experter och med varandra genom att integreras i hjärtat av AstraZenecas strategiska FoU-centrum i Göteborg. Vi bidrar aktivt till utvecklingen av GoCo Health Innovation City, en växande life science-stadsdel som omfattar AstraZeneca Göteborg. Vi medverkar även i initiativet i Region Stockholm och Region Uppsala att formalisera ett gemensamt life science-kluster och samarbetar kring Center for Resilient Health vid Handelshögskolan i Stockholm.

Grundläggande perspektiv från AstraZeneca

- **Kompetens.** Internationellt konkurrenskraftig kvalitet i forskning och utbildning är en grundläggande förutsättning för företags forskningsinvesteringar. Att vetenskapligt framstående forskning premieras, liksom att studenter examineras med gedigen grundkompetens inom viktiga områden som matematik, naturvetenskap, medicin och teknik bäddar för god kompetensförsörjning. Här anser vi att det dels behövs ett lyft i grundutbildningen kopplat till miljöer med god forskning; dels att lärosäten bör ges bättre förutsättningar att bidra till livslångt lärande. Därutöver behövs samverkan och dialog med industrin kring kompetensgap och förnyelse i kursutbudet (se AstraZenecas inspel till forsknings- och innovationspropositionen).
- **Samverkan.** Ett gott samarbetsklimat mellan svensk akademi och företag med forskning, utveckling och/eller tillverkning i Sverige främjar företags forskningsinvesteringar och banar väg för framtida exportintäkter. Detta kräver tydliga incitamentsstrukturer och öronmärkta anslag till utlysningar för forskning i samverkan. Finansierade projekt förankrar verksamhet och utvecklar etablerade och nya företags erbjudanden på en global marknad. Dessa samarbeten blir skyltfönster i den globala konkurrensen för den fruktbara samverkan som går att åstadkomma i det svenska forsknings- och innovationssystemet och bidrar även till kompetensförsörjning. Utan öronmärkta anslag hamnar dessa samarbeten lätt någon annanstans, där både sådana anslag finns i kombination med högkvalitativ forskning. För välrenommerade och välfinansierade forskningsmiljöer är tröskeln högre att samverka med industrin än att arbeta inom-akademiskt, även om man ofta är medveten om att samarbetena leder till framstående forskning.
- **Kvalitet.** Både den inom-akademiskt motiverade forskningen och forskning i samverkan bör styras mot hög kvalitet, men för forskning i samverkan behövs även kriterier som kommersiell potential, samhällsnytta och innovationshöjd ha ett stort genomslag i utvärderingen av projektförslag för att erhålla offentlig finansiering.
- **Forskningsinfrastruktur.** Sverige måste värna investeringar i forskningsinfrastruktur för att ge akademien förutsättningar att befinna sig i forskningens framkant. Dessutom behöver tillgängliggörandet av dessa infrastrukturer till företag med forskning och utveckling i Sverige öka; och även bli plattformar för forskning i samverkan och nyttiggörande av forskning. Samverkan med industrin kring detta bidrar även med kunskap kring standarder, reproducerbarhet och robusthet i verksamheten och inte minst till en förmåga till förnyelse.
- **Utvärdering.** En prestationsbaserad uppföljning, med utvärderingar av akademiens verksamhet bör ha fokus på kvalitet och samverkan, samt bidrag till innovation och nyttiggörande. Detta beslutsunderlag för regering, myndigheter och lärosäten bör påverka framtida uppdrag och medelstillelse, där analyserna även bör inkludera en global kontext och internationella jämförelser. Utvecklingen av innovationssystemen i Sverige, särskilt näringslivets utveckling och dynamik är i detta sammanhang en oerhört viktig kontext. Incitamentsstrukturer vid fördelning av medel och meriteringsvärdet för enskilda forskare bör inkludera aspekterna kvalitet samt samverkan och nyttiggörande.
- **Framtidsfokus.** Det är instrumentellt att det nya systemet även inkluderar en förmåga att stödja strategiska initiativ som utvecklar forsknings- och innovationssystemet. En flexibilitet och förmåga att fånga möjligheter när företag och akademi funnit varandra och hittat en potential för Sverige att göra skillnad avseende exempelvis innovation som möter globala samhällsutmaningar. För att företag ska kunna prioritera att bidra till sådana

systemutvecklande initiativ - bortom företagets omedelbara nytta - krävs statlig medfinansiering.

I Sverige bör vi ta möjligheten att stärka vår konkurrenskraft genom fortsatta omfattande investeringar i forsknings-, innovations- och utbildningssystemet – dessa investeringar behöver öka. En källa till ökade anslag kunde vara att Akademiska hus verksamhet blir en del av forsknings- och innovationsbudgeten. Det skulle även öka incitamenten för lärosätena att bidra till kostnadseffektiv hantering av lokalbeståndet.

Övergripande synpunkter på utredningen

AstraZeneca välkomnar utredningen, liksom utredningens öppna och involverande arbetssätt relativt aktörer i systemet. På övergripande nivå ställer vi oss bakom förslaget att gå från dagens fem myndigheter i forsknings- och innovationsfinansieringssystemet till tre myndigheter.

Vi bejakar även att de forskningsanslag som utlyses av de 20-tal ytterligare myndigheterna kan hanteras av någon av de tre föreslagna myndigheterna, på uppdrag av och i samverkan med den myndighet som identifierat behovet och som tar initiativet.

Vi ser att denna förändring har möjlighet att minska fragmenteringen gällande forskningsfinansiering, att en gemensam ansökningsportal skulle minska administrationen hos finansierande myndigheter samt även förenkla överblicken och hanteringen för de som ansöker om medel. Minskad fragmentering bör även ge utrymme för förbättrad koordinering och samordning och på så sätt minska risken att likartade initiativ får finansiering från olika finansiärer. Att förändringen ger en önskad förenkling av systemet med förbättrad överblick och förutsägbarhet förutsätter en långsiktig återhållsamhet från huvudmännen för myndigheterna att ge många diversifierade uppdrag som adderar komplexitet och fragmentering.

I den föreslagna organisationen behövs det en kombination av ett flertal finansieringsinstrument, vilka behöver balansera en matris och portfölj av perspektiv tvärs spektra av logiker. Här avser vi bland annat forskning och innovation som exempelvis präglas av långsiktighet eller förnyelse och flexibilitet; att vara explorativ, hypotesdriven, utmaningsdriven respektive problemlösande; inom-akademiskt formulerad eller utformad i samverkan med aktörer utanför akademien; samt grader och kombinationer av kunskapsgenererande och nyttiggörande. Dessa perspektiv eller spektra av logiker, behöver speglas i utlysningarnas utformning av utvärderingskriterier och ramar avseende exempelvis medelstilldelning per finansierad aktivitet, tidsutdräkt och förväntad typ av partnerskap. Särskilt i början kommer det vara viktigt att följa att dagens balans inte oavsiktligt rubbas, utan att den vidmakthålls så att perspektiv inte riskerar falla mellan stolarna vid övergången.

De nya myndigheterna börjar inte med ett vitt blad utan bygger på etablerad verksamhet och kunskap från dagens system. Det vi saknar i utredningen är en beskrivning av hur de delar av dagens verksamhet som är väl fungerande i form av verktyg/instrument ska föras över till den framtida organisationen, dvs. vilka verksamheter som ska föras över till en viss myndighet av de tre föreslagna och vilka verktyg som inte anses hålla måttet. För ett antal nuvarande verksamheter är det lätt att tänka sig var de ska hamna, medan andra som inte specifikt nämnts riskerar lämnas utan ägarskap. Här ser vi en risk för både nya gap och överlapp, vilket vi kommer återkomma till nedan. Som exempel kan dock nämnas att omorganisationen som ledde fram till nuvarande system fallerade gällande ansvar för delar av teknisk forskning. Vi kommer även lista exempel på typer av instrument vi särskilt vill värna.

En genomgång och fördelning av dagens verksamhet i den nya strukturen behövs innan organisationskommittéer kan bildas. Vi ser framför oss att en organisationskommitté med tre underkommittéer behövs för att få den nya organisationen på plats och säkra att man undviker gap och överlapp och samtidigt kan arbeta fram organisation och arbetsätt för de tre myndigheterna och den nödvändiga samordningsfunktionen. Ett stort inflytande behöver byggas in i samordningsfunktionen.

Finansieringsinstrument att värna i den nya organisationen

Instrumenten för forsknings- och innovationsfinansiering vid sidan om basanslag behöver en mångfald för att lyckas balansera perspektiv och främja såväl vetenskaplig excellens, samverkan som nyttiggörande. Systemet behöver både kunna fämjafrämja och också fånga det banbrytande och bidra till inkrementell förnyelse inom områden med långsiktiga behov av kunskap och kompetens. Det behöver bygga vidare på etablerade framgångsrika miljöer och premiera framväxt av nya konstellationer som hittar nya sätt att kombinera kunskap och perspektiv. Som tidigare nämnts kan den forskning som bidrar till forskningsfronten och Sveriges innovationskapacitet vara explorativ, hypotesdriven, utmaningsdriven respektive problemlösande och samtidigt bedrivs inom-akademiskt eller i samverkan med externa aktörer. Detta behöver instrumenten för forsknings- och innovationsfinansiering fånga och balansera i nära dialog med aktörer i systemet.

Nedan beskrivs vilka typer av forsknings- och innovationsfinansieringsinstrument vi särskilt värnar och vill se få substantiell finansiering i den kommande organisationen. Att vi inte beskriver instrument inom Vetenskapsrådet i detalj beror inte på att vi inte ser dessa som viktiga utan på att vi som organisation har begränsad erfarenhet av dessa, förutom den erfarenhet våra kollegor har från innan de lämnade akademien. Denna typ av genomgång av instrument och deras framtida fördelning på de föreslagna myndigheterna är något som vi redan nämnt saknas i utredningens slutbetänkande. Vi befärrar att detta kan skapa en risk för olika tolkningar av utredningens förslag. De olika "portföljer" som beskrivs i betänkandet behöver tillåta betydande inflytande i styr- och referensgrupper bestående av de som står för forskning, utveckling, innovation och produktion inom respektive portfölj.

Forskning i samverkan

Framstående forskning i samverkan bidrar till bilden av Sverige som en god miljö att bedriva forsknings- och innovationsverksamhet i - ett skyltfönster som också levererar kunskap, kompetens och innovation. Nedan framgår exempel på typer av instrument vi förväntar oss se i den nya organisationen när det gäller forskning i samverkan i långsiktiga program.

Bredden på tema för en portföljgrupp i betänkandet skulle inom vårt fält vara svensk förmåga att *bidra till innovationer för global hälsa – forskning, utveckling och produktion*, dvs. framtidens exportintäkter. Myndigheten ska inte peka ut tematiska detaljer. Däremot kan portföljen innehålla en blandning av finansieringsinstrument (se nedan). Aktörerna ska utifrån sin spetskompetens om globala hälsoutmaningar, forskningsfronten och nya teknologier samt kunskap om behoven av nya verktyg, material och teknologier formulera projekt och konsortieförslag. Myndigheten ska sedan utvärdera förslagets förmåga att bidra till målet. Vikten av rådgivnings-, berednings- och bedömargruppernas sammansättning med omfattande aktuell industriell förståelse kan inte nog understrykas.

- Instrument som kan leda till förnyelse i form av nya samarbetskonstellationer eller att man explorativt tar sig an en ny forskningsutmaning:
  - Korta projekt på något/några år med få aktörer från akademi och näringsliv.

- Industripostdocs.
- Instrument som främjar långsiktig kunskapsuppbyggnad och kan spänna över hela spektrumet från explorativ till problemlösande, med en balans mot det senare och inkludera konsortier av aktörer som samlas kring ett behovsområde:
  - Stöd till framväxt av forskningsmiljöer inom områden med långsiktiga kunskaps- och kompetensbehov som bidrar till inkrementell förnyelse med banbrytande inslag inom ett behovsområde, kanske 5 + 5 + 2 år efter utvärderingar.
  - Industridoktorander.
- Instrument som kan fånga framstående forskning och idéer och komplettera med möjliga sätt att få genomslag och nytta av dessa. Detta kan leda till framväxt av nya forskningsfält och forskningsmiljöer i samverkan:
  - Stegvis finansiering som börjar med korta projekt som efter utvärdering kan få mer finansiering i ett nästa steg och växa i omfattning av såväl partners, finansiering som tid, möjligen även i ett ytterligare tredje steg.
- Dessutom förväntar vi oss möjligheter till finansiering av nationella plattformar, vilka exempelvis kan behövas för förbättrad samordning när miljöer inom överlappande områden växer fram i flera geografier:
  - Nationella plattformar för koordinering, samordning och arbetsdelning inom ett brett kompetensområde där Sverige befinner sig i framkant, forsknings- och innovationsmässigt.

Avsaknad av nationella plattformar kan medföra risk för att samarbetsmöjligheter inte tas tillvara och att onödiga överlapp kring exempelvis infrastruktur skapas. Det kan även vara ett område som behöver överblick för att säkra förmågan i forsknings- och innovationssystemet att gå från ax till limpa, dvs. en kedja av finansieringsinstrument och insatser på väg mot produktion, nyttiggörande och innovation. Här kan utlysningar behöva kombineras med ett dialogbaserat förfarande som identifierar strategiska initiativ (se nedan).

Vi är idag mycket oroad över nuvarande paradigmen när det gäller utformning av utlysningar och program samt vid bedömningar av ansökningar inom *Hälsa och Life Science*. I program och utlysningar blandar man numer som regel ihop de två perspektiven: 1) *hur svensk hälso- och sjukvård kan vidareutvecklas, effektiviseras och implementera innovation* respektive 2) *hur aktörer i det svenska ekosystemet ska kunna fortsätta forska fram life science-innovationer som direkt eller indirekt (instrument, material, teknologier) bidrar till global hälsa och därmed även bidrar till fortsatta exportintäkter (forskning, utveckling och produktion)*. Dessa båda perspektiv har distinkt skilda logiker. De program, utlysningar och aktiviteter som är ämnade att adressera dessa skilda syften ska således inte blandas ihop. Detsamma gäller bedömggrupper, bedömningskriterier och anvisningar till bedömare. Denna negativa trend är något vi även lyft i inspelet till den föregående (2020) och årets forsknings- och innovationsproposition (2024). Det finns överlapp, men även där är behoven mycket specifika för just dessa brister med sin egen logik, t.ex. avseende tillgängliggörande av hälsodata för forskning och innovation samt kliniska prövningar.

Strategiska initiativ

Det behövs arbetssätt som möjliggör en agilitet att fånga när aktörer går samman och identifierar en ny möjlighet eller en flaskhals i forsknings- och innovationssystemet och sedan föreslår en förnyelse av systemet för att ta tillvara eller adressera detta, liksom en budget som kan stödja processen och

etableringen. I processen ingår även att finna långsiktiga lösningar för drift och förnyelse. Här behövs ett dialogbaserat förhållningssätt snarare än utlysningar.

Innovationsstödsystem

Globala integrerade företag, dvs. de som har erfarenhet av att forska fram, utveckla, produktifiera, producera, marknadsföra och sälja produkter från "ax till limpa" är viktiga i forsknings- och innovationssystemet på många olika sätt. De bidrar exempelvis till kompetensförsörjning om industriell forskning, utveckling, processer och standarder; de kan vara en första krävande kund och samarbetspart till innovativa företag som tar fram erbjudanden för globala marknader och de bidrar till att flytta fram forskningsfronten samt produktionsprocesser och -system tillsammans med sina partners i akademi och andra företag i forsknings- och innovationssystemet.

Att ekosystemet vidareutvecklas med företags- och akademiska miljöer inom områden som är relevanta för de globala företagens verksamhet är också av stor betydelse för deras utveckling och de kan spela en viktig roll i innovationsstödsystemet. Det är logiken bakom initiativ som Innovationshubbar (t.ex. AstraZeneca BioVentureHub och Cytivas Testa Center) och mentorprogram för start-up och scale-up-bolag. För att företag ska kunna prioritera att bidra till sådana initiativ - bortom företagets omedelbara nytta - krävs statlig medfinansiering och detta borde vara en viktig komponent i Innovationsmyndighetens uppdrag.

Synpunkter på specifika förslag i utredningen

Tabellen nedan summerar AstraZenecas (AZ) synpunkter på förslagen och i den efterföljande texten förtydligar vi vårt ställningstagande.

6.2.1	Förslag: en statlig finansieringsstruktur med tre myndigheter	Tillstyrker förslaget på en övergripande nivå, se förtydliganden nedan
6.2.2	En statlig finansieringsstruktur med två myndigheter	Avstyrker förslaget
6.4.1	Vetenskapsmyndigheten	Tillstyrker förslaget på en övergripande nivå, se förtydliganden nedan
6.4.2	Myndigheten för strategisk forskning	Tillstyrker förslaget på en övergripande nivå, se förtydliganden nedan
6.4.3	Innovationsmyndigheten	Tillstyrker förslaget på en övergripande nivå, se förtydliganden nedan
6.4.4	Myndigheten för strategisk forskning och innovation	Avstyrker förslaget
6.5.1	En formell grupp för strategisk samordning och gemensam systemstrategi	Se text nedan
6.5.2	En formell grupp för operativ och administrativ samordning	Se text nedan
6.5.3	Andra former av verksamhetsmässig samordning	Tillstyrker förslaget
6.5.4	Ansöknings- och ärendehanteringssystem	Tillstyrker förslaget på en övergripande nivå, se förtydliganden nedan
6.5.5	Förändringar i finansiering av forskning och innovation	Se text nedan
6.5.6	Uppföljning av myndighetsstrukturen	Tillstyrker förslaget
6.6.1	Indirekta kostnader	Tillstyrker förslaget, se förtydliganden nedan

6.6.2	Balans mellan extern finansiering och basanslag	Tillstyrker förslaget, se förtydliganden nedan
6.6.3	Militär forskning och dubbel användning (dual use)	Tillstyrker förslaget
6.6.4	Kommunikation	Tillstyrker förslaget

Avseende styrelser, kommittéer och rådgivande organ för de föreslagna myndigheterna vill vi understryka vikten av att man vid tillsättningen ser till vilken kombination och balans av perspektiv, erfarenhet och kunskap som respektive organisation bedöms behöva för framgångsrik styrning, snarare än att se till representativitet och hierarkisk nivå. Sådana perspektiv, erfarenheter eller kunskap kan exempelvis handla om forskning, lärosätesledning, forsknings- och innovationsverksamhet i näringslivet respektive offentlig sektor och myndighetsutövning. I detta sammanhang vill vi även understryka vikten av att undvika ryckighet i styrningen av myndigheterna. För kontinuitet bör överlappande, tillräckligt långa mandatperioder användas så att inte hela grupperingar i styrstrukturerna byts ut samtidigt.

6.2.1 Förslag: en statlig finansieringsstruktur med tre myndigheter

AstraZenecas bedömning: Tillstyrker förslaget då vi är eniga med analysen att en konsolidering i systemet har förutsättningar att minska fragmentering och administration, liksom gap och överlapp. Samtidigt utgör skillnaden i logiker mellan de tre föreslagna myndigheterna tillräckliga skäl för att inte slå ihop myndigheterna ytterligare, till endast *en* eller *två* myndigheter. Dessutom kommer myndigheterna ha olika sammansättning av typer av instrument och aktiviteter, t.ex. varierande utlysninginstrument, dialogbaserade aktiviteter och strategiska initiativ; samt i olika utsträckning experimentera med helt andra sätt att bidra till relevant utveckling av exempelvis policy samt forskning och innovation som främjar förmågan till omställning. Samtidigt är det bättre med två myndigheter än nuvarande system med fem.

I utredningen saknas en genomgång av hur väl fungerande verksamhet, instrument och aktiviteter i nuvarande myndigheters portföljer ska fördelas i den nya strukturen, liksom vad som med fördel borde fasas ut. Alla myndigheterna har en bred portfölj och även särskilda uppdrag, vilka har en större komplexitet än den övergripande beskrivningen av logiker som anges för de tre föreslagna myndigheterna. Här har vissa verksamheter pekats ut och förhållningssätt beskrivits, medan andra inte nämnts. Detta utgör en risk för framtida gap och överlapp, vilket behöver hanteras i regeringens val av nästa steg. Möjligen behövs en tilläggsutredning som fördelar nuvarande pågående verksamhet på de framtida myndigheter regeringen väljer för verksamheten, innan man tillsätter en/flera organisationskommitté/er. Denna tilläggsutredning skulle kunna bygga vidare på underlagen från genomgången av utlysningar i Kapitel 2 i *Delbetänkande av Forskningsfinansieringsutredningen SOU 2023:19 Underlagsrapporter*. Samtidigt består verksamheten av så mycket mer än utlysningar, vilket även det talar för en tilläggsutredning.

Detta pekar i sin tur på att en framtida organisationskommitté behöver arbeta sammanhållet för de tre myndigheterna, just för att undvika nya gap och överlapp. Samtidigt behöver ”underkommittéer” bildas för att i detalj och i god tid planera för de tre enskilda myndigheternas organisering och arbetsätt. Det behövs även en god uppföljning av verksamheten i den nya organisationen över tid, så att man kan identifiera och adressera sådant som riskerar hamna mellan stolarna.

6.4.1 Vetenskapsmyndigheten

AstraZenecas bedömning: Tillstyrker förslaget att inrätta Vetenskapsmyndigheten med nedan beskrivna undantag, medskick eller synpunkter.

Vi stödjer förslaget inriktning mot och renodling av uppdraget kring framstående forskning inom samtliga vetenskapsområden med transparenta och konkurrensutsatta utlysningar. Vi understryker vikten av att analysera, följa upp och utvärdera verksamheten avseende exempelvis balanser i medelstilldelning till vetenskapsområden, söktryck och peer-review bedömningar, samt internationella jämförelser av den vetenskapliga konkurrenskraft i svensk akademi inom olika vetenskapsområden liksom hur myndighetens verksamhet kan vidareutvecklas för att främja sådana mål.

När det gäller hanteringen av forskningsinfrastruktur har systemet för detta och samarbetet mellan Vetenskapsrådet och lärosätena utvecklats över tid. Det är i den nya strukturen av stor vikt att man bygger vidare på erfarenheterna från detta arbete. Vi kan inte bedöma om utredningens förslag går emot den erfarenheten eller bygger vidare på den och tar därför inte ställning till förslagen om de två råden inom forskningsinfrastruktur, ett för storskalig forskningsinfrastruktur och ett för digitala forskningsinfrastrukturer. Vi bejakar dock och understryker vikten av att styrningen av hanteringen av forskningsinfrastruktur inkluderar ledamöter utanför akademien i sina respektive råd, t.ex. från näringslivet.

Utredningen har ingen lösning på hur en hållbar långsiktig finansiering till forskningsinfrastruktur ska säkras. En stor utmaning är de stora och särskilt för internationella åtaganden även svårförutsägbara kostnaderna. Sannolikt behöver budgeten öka och ett system införs för att på ett sätt som inte drabbar andra delar av forsknings- och innovationsbudgeten, säkra åtaganden även när kostnaderna fluktuerar. Turbulens kring inflation, kronkurs, energikostnader och hyror har i perioder utgjort stora utmaningar i forsknings- och innovationsfinansieringssystemet. Det behövs en beredskap för och tydlighet avseende ansvarsfördelning och hantering av detta som inkluderar regeringskansliet. Det behövs även en förmåga att hantera både driftskostnader och nödvändiga investeringar i förnyelse.

Vi **avstyrker förslaget** att *”Myndigheten ska också fördela medel till nationell forskningsinfrastruktur och till internationella åtaganden samt **främja svenska företags medverkan i uppbyggnad och användning av forskningsinfrastrukturanläggningar**”*. Även om de föreslagna Råden för *”storskalig forskningsinfrastruktur”* respektive *”digital forskningsinfrastruktur”* är tänkta att inkludera ledamöter utanför forskarsamhället, vilket är positivt och nödvändigt, är det svårt att se hur en myndighet med uppgiften *”att främja den svenska grundforskningens kvalitet och förnyelse och att stödja forskarinitierad forskning, banbrytande forskning och forsknings-infrastruktur”* samt att *”forskare har ett avgörande inflytande över styrningen av Vetenskapsmyndigheten”* kommer vara framgångsrika i att leda även tillgängliggörandet av forskningsinfrastruktur till aktörer i det omgivande samhället, såsom i näringslivet och offentlig sektor.

Erfarenheten från när Vetenskapsrådet fått liknande uppdrag kring forskningsinfrastruktur eller kliniska studier och prövningar är att den nytta som förväntats från både uppdragsgivare och aktörer i systemet - inte infriats. Att istället lämna denna uppgift till Myndigheten för strategisk forskning skulle även stimulera samverkan mellan dessa två myndigheter kring hanteringen av forskningsinfrastrukturer och infrastrukturernas roll i forsknings- och innovationssystemet. Även Innovationsmyndigheten bör involveras i utformningen av insatser för att främja tillgängliggörandet av forskningsinfrastruktur.

Detta är även en orsak till att vi i remissvar om betänkandet *Förslag på åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för kliniska prövningar* (Ds 2023:8) stödjer förslaget om att etablera SweTrial – en bas av prövningsenheter för stärkt genomförandekapacitet i hälso- och sjukvården (avsnitt 13.2) och att uppdraget till Kliniska Studier Sverige bör förändras (avsnitt 13.4).

6.4.2 Myndigheten för strategisk forskning

AstraZenecas bedömning: Tillstyrker förslaget att inrätta Myndigheten för strategisk forskning enligt förslaget, med nedan beskrivna undantag, medskick eller synpunkter.

I instruktionen till myndigheten ska det tydligt framgå att medlen framförallt ska gå till framstående forskning i samverkan med det omgivande samhället, med fokus på företag med forsknings- och/eller produktionsverksamhet i Sverige. Ett tydligt syfte bör vara att främja företagets forsknings- och produktionsinvesteringar och bana väg för innovation som leder till framtidens exportintäkter, särskilt inom näringsgrenar av stor betydelse för svensk BNP och sysselsättning eller som grundar sig på svenska naturtillgångar liksom områden där svensk forsknings- och innovationsförmåga är i framkant. Vi förväntar oss att en av portföljgrupperna kommer fokusera på innovationer för global hälsa. Beredningen för portföljgrupper måste inkludera ett starkt inflytande från individer med goda och aktuella kunskaper om industriella forsknings- och innovationsprocesser liksom marknadynamik, dvs. användarbehov. Även kunskap om relevanta delar av forskningsfronten och förståelse för områdets utmaningar och potential samt som tillför nätverk internationellt och tvärs sektorer är av vikt för framgång.

Det är också inom sådana områden som Sverige har potential att bidra till förmågan att möta samhällsutmaningar, genom att produkter med ett genomslag på globala marknader forskas fram och produceras etiskt och miljömässigt hållbart, samtidigt som de bidrar till svensk ekonomi och välfärd. Vi vill understryka vikten av att regeringen redan i forsknings- och innovationspropositionen 2024 avsätter budget och ger ett uppdrag till Vinnova att etablera ett långsiktigt program för innovationer för global hälsa (Impact innovation). Ett program med starkt inflytande från industrin behövs för att skapa förutsättningar för fortsatta forskningsinvesteringar från life science industrin och bana väg för framtidens exportintäkter. Förutsättningar som har urholkats de senaste mandatperioderna. Myndigheterna formar utlysningar, tillsätter bedömargrupper, utformar kriterier för utvärdering av ansökningar, ger bedömargrupperna information om den svenska kontexten och fattar slutligen besluten. Signalen nu är att Vinnova via dessa processer väljer att satsa på andra viktiga näringsgrenar såsom fordonsindustrin (sedan länge), metall och mineral, skog och kemi respektive teknikföretagen, men väljer bort life science innovationer för global hälsa. Därför krävs ett regeringsuppdrag.

Denna typ av finansiering har även en viktig roll i att främja samverkan mellan stora och mindre bolag och akademi. Innovativa små och medelstora företag kan på detta sätt nå ut till globala marknader genom att nyttja storbolagen som en första krävande kund och samarbetspartner i att utveckla deras erbjudanden. Här krävs att bedömargrupperna som tillsätts för att utvärdera ansökningar har uppdaterad god kunskap om industriella forsknings- och innovationsprocesser.

Inom-sektoriell omställning, som snarare är kopplad till investeringar, organisering och arbetssätt ska inte byggas in i Myndigheten för strategisk forskning eller Innovationsmyndigheten utan hanteras som verksamhetsutvecklingsbehov inom respektive sak-departements fögderi eller regionala och kommunala processer. Det gäller även offentlig sektor, som exempelvis den nödvändiga omställningen inom hälso- och sjukvården för att hantera förändrade behandlingsparadigm och för att effektivisera verksamheten. I den utsträckning denna omställning kan kopplas till behov av

forskning eller öppnar möjligheter för ny värdefull kunskap och innovation kan detta däremot hamna inom ramen för Myndigheten för strategisk forskning, t.ex. i form av att myndigheten hjälper ett sakdepartements myndighet med utlysning av medel för forskning. Policyutveckling kopplat till nya paradigmer kan däremot vara ett viktigt område för Innovationsmyndigheten, vilket vi kommer tillbaka till.

Vi tillstyrker att denna myndighet ges i uppdrag att hantera fördelningen av anslag i samverkan med och på uppdrag av sak-myndigheter utanför forsknings- och innovationsfinansieringstrion. Detta behöver framgå tydligt i myndigheternas instruktion, både för denna myndighet och sak-myndigheterna. Vi bejakar även övriga förslag kring myndighetens verksamhetsområden, som exempelvis vikten av analys, omvärldsanalys och uppföljning, expertmyndighetsrollen och internationalisering.

Vi ser även positivt på att myndigheten uppmanas skapa "portföljgrupper" som ska vara "beredande och rådgivande" till satsningar inom prioriterade strategiska områden. Dessa behöver ha tematisk bredd men kan kombinera flera finansieringsinstrument och aktiviteter. Detta vore en förbättring relativt nuvarande system med program som behöver administrera myndighetsexterna programkontor, även om vi i nuvarande system inte har något emot att engagera oss i ett sådant kontor. På sikt kan således Impact innovation initiativ föras över till denna struktur. Inom dessa portföljområden bör både utlysningar av medel i konkurrens och mer dialogbaserade initiativ kunna erhålla finansiering, liksom initiering av policyutvecklande initiativ. De dialogbaserade initiativen skulle vara strategiska satsningar som vidareutvecklar forsknings- och innovationssystemet där myndigheten, baserat på externa aktörers gemensamma initiativ, för en dialog kring utformningen av nya insatser. Portföljgruppernas arbete behöver även kopplas till analysfunktionen för att stärka ett evidensbaserat beslutsfattande och lärande.

6.4.3 Innovationsmyndigheten

AstraZenecas bedömning: Tillstyrker förslaget att inrätta Innovationsmyndigheten enligt förslaget med nedan beskrivna undantag, medskick eller synpunkter.

Eftersom denna myndighet i viss utsträckning kommer använda andra verktyg än utlysningar i konkurrens och har en åtminstone delvis annan logik än Myndigheten för strategisk forskning, bejakar vi att dessa verksamheter läggs i den separata organisationen Innovationsmyndigheten. Däremot behöver gränsdragningar göras mellan framförallt verksamhet inom Myndigheten för strategisk forsknings portföljområden och Innovationsmyndigheten, detta för att undvika gap och överlapp. Det gäller exempelvis strategiska initiativ inom portföljområden som identifieras i ett dialogbaserat förfarande samt test och demo. Detta givet betänkandets förslag kring "stöd till innovationsmiljöer som stödjer innovativa SME" samt "projekt som utvecklar och prövar lösningar i verklig miljö" vid Innovationsmyndigheten.

När det gäller inkubatorer i anslutning till lärosäten ser vi inte risk för överlapp, men däremot när det gäller andra typer av innovationsmiljöer, som exempelvis innovationshubbar. Gränsdragningar kan t.ex. gälla när omställningsinitiativ behövs inom ramen för ett portföljområde. Här blir dialog och samarbete mellan myndigheterna viktigt och eventuellt att man samfinansierar initiativ och att man alltid säkerställer att det blir tydligt för aktörerna i systemet till vilken myndighet man ska vända sig.

Såsom tidigare angivits anser vi inte att inom-sektoriell verksamhetsutveckling ska finansieras via den statliga forskningsbudgeten, inte heller via Innovationsmyndigheten. Däremot bejakar vi

policyutveckling, exempelvis av typen policylabb, eftersom vetenskapliga, tekniska och medicinska framsteg och möjligheter som driver på paradigmskiften utgör utmaningar för traditionell utveckling av lagar, regelverk, organisation, arbetssätt, standarder och praxis. Stöd och harmonisering kan även behövas kring tolkningar av gällande regelverk, t.ex. kring statsstöd.

När det gäller det missionsdrivna arbetssättet blir det viktigt att sådana initiativ sker dialogbaserat och involverande. Möjligen kan det dialogbaserade arbetssättet leda fram till identifiering av avgränsade områden/utmaningar för utlysningar, där man kommit fram till att det finns behov och förutsättningar att göra skillnad relativt internationella aktörer. Sådana processer kan även bidra till förnyelse i forsknings- och innovationssystemet.

Det är positivt att industriellt ledarskap ingår som en del och vi kan inte nog understryka vikten av att tydligt inkorporera stora globala företag i styrningen. De tillför kunskap om globala trender och marknader liksom om förmågan att införliva banbrytande upptäckter i globala erbjudanden samt behoven av standarder och policyutveckling i en global kontext. Här är det angeläget att det både finns en förståelse för denna typ av process och en uthållighet avseende finansiering.

Betänkandet föreslår att stöd till enskilda bolag ska förläggas till Innovationsmyndigheten. Överväg om inte denna verksamhet, med tillhörande budget, istället bör hanteras av Tillväxtverket eller Almi. Denna typ av stöd har stark koppling till regionala stödsystem, smart specialisering och strukturfonderna. Det finns även synergier med annan typ av finansiering såsom saminvestering och mjuka lån. Däremot är kopplingen till forsknings- och innovationsbudgeten liten och verksamheten behöver en helt annan typ av affärsmässig, företagsekonomisk och riskkapitalkompetens än resten av den föreslagna myndighetens verksamhet. Detta är även något som utredningen öppnar upp för. Det är dock oerhört viktigt att denna typ av stöd kvarstår för att främja innovativa småföretags tillväxt. Även så kallade sociala företag bör hanteras i Tillväxtverket eller Almi snarare än Innovationsmyndigheten.

6.4.4 Myndigheten för strategisk forskning och innovation

AstraZenecas bedömning: Avstyrker förslaget

6.5.1 En formell grupp för strategisk samordning och gemensam systemstrategi

AstraZenecas bedömning:

Dialog, samverkan, lärande och erfarenhetsutbyte mellan de tre myndigheterna kommer vara av avgörande betydelse för den nya organisationens framgång. Denna formella grupp kan bidra till detta. Det finns dock en oro för att denna formella grupp inte får tillräckligt inflytande över samordningen och det blir oerhört viktigt att införa verktyg för att säkra detta.

När det gäller analys, uppföljning, samt kommunikation finns dessutom betydande synergier att ta tillvara. Detsamma gäller ekonomihantering, HR, IT samt ansöknings- och ärendehanteringssystemet. Det finns mycket som talar för att dessa stabsfunktioner borde samorganiseras och samlokaliseras för störst effektivitet och en förmåga att ta tillvara synergier. Minskad administration, en förenkling av ärendehantering samt en återhållsamhet kring vilka nya uppdrag som uppdragsgivaren ger forskningsfinansieringsorganisationen borde bana väg för en effektiv förvaltningsorganisation.

6.5.2 En formell grupp för operativ och administrativ samordning

AstraZenecas bedömning: På motsvarande sätt som i 6.5.1. behövs även denna operativa samordning. Se därför även bedömningen i 6.5.1. om samorganisering och samlokalisering av stabsfunktioner.

6.5.3 Andra former av verksamhetsmässig samordning

AstraZenecas bedömning: Tillstyrker förslaget

6.5.4 Ansöknings- och ärendehanteringssystem

AstraZenecas bedömning: Syftet med utvecklingen av ansöknings- och ärendehanteringssystemet bör vara den förbättrade funktionalitet man vill uppnå och det är den som behöver specificeras. Det gäller exempelvis en önskad förenkling och mer enhetlig administration och användning samt en förbättrad överblick för både sökande och myndigheterna. Här behövs dialog mellan de som utformar systemet, myndigheterna och användarna.

Målet bör inte vara *ett* system, utan att det system som utvecklas bidrar till ökad enhetlighet och effektivitet, en förbättrad överblick över erbjudanden för de sökande och en förbättrad förmåga till relevant samlad, respektive detaljerad beskrivning, uppföljning, utvärdering och effektanalys av aktiviteterna. Det handlar exempelvis om så konkreta förändringar som gemensamma mallar och minskad dubbelinmatning för sökande.

Vi tillstyrker förslaget men vill tillägga att bredden i den verksamhet som bedrivs inom forsknings- och innovationsfinansieringssystemet gör det komplicerat att få in alla typer av aktiviteter i *ett* system. Aktiviteter som ligger utanför ett utlysningssystem, som exempelvis dialogbaserade och strategiska initiativ som syftar till förändring och utveckling av forsknings- och innovationssystemet eller policylabbar kan vara svåra att inkorporera i ett system utformat för att hantera utlysningar. Det kan snarare öka komplexiteten och byråkratin om allt ska hanteras i samma form.

6.5.5 Förändringar i finansiering av forskning och innovation

- **Finansiering av utländska forskningshuvudmän**

AstraZenecas bedömning: Om synnerliga skäl avseende svensk nytta finns, kan möjligheten att svenska skattemedel ges till utländska aktörer inom ramen för statens budget för forskning och innovation öppnas upp. Detta bör sannolikt utgöra sällsynta undantag och tydliga beskrivningar av motiv och kriterier för detta krävas.

- **Finansiering av doktorandstudier**

AstraZenecas bedömning: Tillstyrker förslaget

- **Finansiering av utveckling av nya utbildningar**

AstraZenecas bedömning: Tillstyrker förslaget

- **Undvik samfinansieringskrav för lärosäten i utlysningar**

AstraZenecas bedömning: Tillstyrker förslaget

6.5.6 Uppföljning av myndighetsstrukturen

AZs bedömning: Tillstyrker förslaget

6.6.1 Indirekta kostnader

AstraZenecas bedömning: Tillstyrker förslaget

6.6.2 Balans mellan extern finansiering och basanslag

AZs bedömning: Tillstyrker förslaget med tillägget att detta kan ledas av Vetenskapsmyndigheten men med starkt inflytande även från de två andra myndigheterna för att säkerställa att samhälls-, samverkans-, nyttogörande- och behovsperspektiv vägs in.

6.6.3 Militär forskning och dubbel användning (dual use)

AZs bedömning: Tillstyrker förslaget

AstraZeneca står gärna till förfogande i fortsatta diskussioner om förslagen i betänkandet.

Med vänlig hälsning

Per Alfredsson

VD AstraZeneca AB & SVP, Global Biologics Operations

Global Operations

AstraZeneca

Mobile +46 (0)727 396 007

per.pa.alfredsson@astrazeneca.com

Anna Sandström

Senior Director Science Policy and Relations Europe

Global Corporate Affairs

AstraZeneca

Mobile +46 (0)725 199 639

anna.sandstrom@astrazeneca.com